Ανομούντες διακενής (Πρωτ. π. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 21 Απριλίου, 2013

Η ανομία ψάχνει συνήθως προφάσεις. Αναζητά αιτίες πού νά μπορούν νά τήν δικαιολογήσουν ή, καλύτερα, πού νά μπορούν νά αποδείξουν ότι ο άνομος δέν είναι πλήρως υπεύθυνος γιά τήν ανομία του. Καί κάποιες φορές, πράγματι, δέν είναι. Συνήθως όμως οι προβαλλόμενες αιτίες είναι «προφάσεις εν αμαρτίαις». Γιά παράδειγμα, στίς κρίσιμες μέρες πού περνάμε, κάτω από τήν πίεση αυτής τής αυτοδικαιωτικής ανάγκης τών «ανομούντων», βλέπουμε νά προβάλλονται προφάσεις σύμμεικτες μέ πραγματικές αιτίες, νά συμπλέκονται, δηλαδή, αλήθειες μέ ψέματα, πραγματικότητες μέ φαντασίες, γεγονός πού χαρακτηρίζει μιά κοινωνία σέ αστάθεια, αναβρασμό ή, στήν καλύτερη περίπτωση, σέ δύσκολη μετάβαση πρός έναν νέο τύπο οργάνωσης καί λειτουργίας.

Έτσι, λοιπόν, γιά τίς φοροδιαφυγές, τίς φοροκλοπές, τούς μικρούς ή τούς μεγάλους δόλους στό επάγγελμα ή στήν διαχείριση τού δημοσίου χρήματος ή ακόμη καί τού ιερού εκκλησιαστικού χρήματος, βλέπουμε νά ενοχοποιούνται πρόσωπα, θεσμοί ή κάποιες καταστάσεις έξω από τούς «ανομούντες». Γιά παράδειγμα, στίς πιό «λαϊκές» καί συνηθισμένες περιπτώσεις, γιά τίς «ανομίες» φταίνε οι πολυέξοδες υποχρεώσεις τής σύγχρονης ζωής, οι πιεστικές οικονομικές απαιτήσεις τής οικογένειας, «τό ψωμί τών παιδιών», ανάγκες οι οποίες, μαζί μέ τήν κρατούσα στόν κοινωνικό περίγυρο ηθική χαλαρότητα, διευκολύνουν τήν καταπάτηση τής συνείδησης. Σέ πιό πολιτικοποιημένα πρόσωπα η «ανυπακοή στούς νόμους» βρίσκει ως πρόφαση περισσότερο «συστημικές αιτίες». Σέ τέτοιες περιπτώσεις καταγγέλλεται, γιά παράδειγμα, η ακαμψία τής τρόϊκας, η σκληρότητα τών δανειστών, η αναλγησία τού καπιταλιστικού συστήματος ή η διαφθορά κάποιων πολιτικών προσώπων, πού όλοι αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στήν κατάρτιση καί ψήφιση νόμων πού δέν είναι δίκαιοι καί στούς οποίους δέν οφείλει κανείς νά υπακούη. Επίσης, γιά τό ιερό εκκλησιαστικό χρήμα, σέ κάποιες περιπτώσεις, η ανομία βρίσκει ως πρόφαση τήν πίεση γιά τήν πραγματοποίηση «ιερού» σκοπού, ο οποίος υπό τό φώς Ιησουΐτικης δεοντολογίας «αγιάζει τά μέσα».

Παρά ταύτα, υπάρχουν καί κάποιοι πού παρανομούν χωρίς αιτία, χωρίς νά υπάρχη κάποιος πιεστικός λόγος ο οποίος νά τούς εξωθή στην αγνόηση τού νόμου, λόγος πού νά οφείλεται είτε στόν εαυτό τους, είτε σέ εξωτερικούς παράγοντες. Αυτή η κατηγορία τών «ανομούντων» δέν είναι εύκολο νά γίνη ευκρινώς ορατή στό κοσμικό περιβάλλον, διότι τά διαθέσιμα εκεί κοινωνικά καί ηθικά κριτήρια δέν διαθέτουν τήν

απαιτούμενη ευαισθησία. Αυτήν τήν πολύ σημαντική (από απόψεως πλήθους στίς μέρες μας) κατηγορία ανθρώπων μπορούμε νά τήν διακρίνουμε μόνον μέσα από τούς φωτιστικούς λόγους πού χρησιμοποιεί η Εκκλησία στήν διδασκαλία της καί στήν λογική λατρεία της.

Επί τού προκειμένου θά μάς βοηθήση ένας στίχος τού Δαβίδ από τόν 24ο Ψαλμό του, ο οποίος περιλαμβάνεται στίς ακολουθίες τής Τρίτης Ώρας καί τού Μ. Αποδείπνου, οι οποίες κατά τήν διάρκεια τής Μ. Τεσσαρακοστής τελούνται καί στίς «κοσμικές ενορίες». Στόν Ψαλμό αυτόν ο Δαβίδ αναφέρεται σέ μιά κατηγορία ανομούντων, πού τούς χαρακτηρίζει «ανομούντες διακενής».

Πρίν δούμε τό ψαλμικό νόημα τού επιρρήματος «διακενής», πρέπει νά σημειώσουμε ότι μέσα στήν Μ. Τεσσαρρακοστή είναι έντονη η παρουσία τού προφητάνακτος Δαβίδ. Τό Ψαλτήριό του κυριαρχεί σέ όλες τίς ακολουθίες. Η ανάγνωσή του μάλιστα στήν καθημερινή λατρεία τής Εκκλησίας δίνει τόν κατανυκτικό τόνο τής εν μετανοία νοεράς εξομολογήσεως, στήν οποία προτρέπονται ιδιαιτέρως αυτήν τήν περίοδο «όσοι πιστοί» δέν έχουν ξεχάσει τό τυπικό τής κοινής λατρείας. Όλη η λογική λατρεία τής Εκκλησίας χαρακτηρίζεται από αυτό τό πνεύμα. Τήν έμπνευση γιά τήν υγιή στροφή στόν εαυτό μας, στόν εντός μας κρυπτό άνθρωπο, όπου υπάρχει η αφετηρία όλων τών κακών, πού διαβρώνουν καί αχρηστεύουν τήν ύπαρξή μας. Μέσα σ’ αυτό τό κλίμα τής χαρμολύπης, τής αυτοκατάγνωσης, τής ελπίδας καί τής εμπιστοσύνης στό έλεος τού Θεού είναι έντονη η παρουσία τού προπάτορα τού Χριστού Δαβίδ, τού βασιλέα καί προφήτη.

Ας έλθουμε όμως στούς «ανομούντας διακενής», στούς οποίους μπορούμε νά διακρίνουμε δύο κατηγορίες: Στήν πρώτη ανήκουν αυτοί πού γνωρίζουν μέ βαθιά έμπονη αίσθηση ότι γιά τά κρυφά ή φανερά ανομήματά τους, γιά τήν αμαρτία πού αχρηστεύει τήν ψυχή τους, δέν υπάρχει καμμιά εξωτερική αιτία, δέν τούς αναγκάζει, δηλαδή, νά αμαρτήσουν τίποτε έξω από τόν εαυτό τους. Στήν δεύτερη ανήκουν αυτοί πού ανομούν χωρίς καμμιά αίσθηση αμαρτίας καί χωρίς καμμιά πιεστική αιτία, δηλαδή χωρίς λόγο, από συνήθεια, καί χωρίς νά αποβλέπουν σέ κάτι, «άνευ σκοπού τινος». Σ’ αυτούς τούς δεύτερους αναφέρεται ο Ψαλμός τού Δαβίδ.

Στήν πρώτη κατηγορία υπάρχει ειλικρίνεια καί σχετική πνευματική υγεία. Σ’ αυτήν ανήκουν όσοι έχουν διδαχθή καί εφαρμόζουν τήν νοερά εξομολόγηση, κατά τό πρότυπο τού Δαβίδ, καί αναλαμβάνουν ενώπιον τού Θεού ακέραια τήν ευθύνη γιά ό,τι κακό έχουν κάνει. Δέν επινοούν προφάσεις, δέν αναζητούν έξω από τόν εαυτό τους αιτίες. Γνωρίζουν νά λένε αυτό πού προτρέπει ο άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης στό βιλίο του Κλίμαξ: «Εμόν τό τραύμα, πάτερ, εμή η πληγή εξ οικείας ραθυμίας καί ουκ εξ ετέρου προσγινομένη ουδείς ταύτης αίτιος ουκ άνθρωπος, ου πνεύμα, ου σώμα, ού τι έτερον, αλλ’ η εμή αμέλεια»(Λόγος δ').

Στήν δεύτερη κατηγορία υπάρχει ψυχική αναισθησία. Έχουν καταργηθή οι τύψεις καί οι ενοχές. Ο νούς (η συνείδηση) έχει νεκρωθή. Οποιαδήποτε αμαρτία, η ενέργεια οποιουδήποτε πάθους, θεωρείται κάτι τό φυσικό. Αμαρτάνουν χωρίς κάν νά πειράζονται. Ο Μ. Αθανάσιος λέει ότι ο Δαβίδ γράφει τόν στίχο: «Αισχυνθήτωσαν οι ανομούντες διακενής» «περί τών ήδη κατεχομένων εν ειδωλολατρεία». Οι ειδωλολάτρες έχουν θεοποιήσει τά πάθη τους καί τά ικανοποιούν «διακενής», δηλαδή, διά κενών πράξεων (Liddel- Scott), πράξεων ματαίων, χωρίς νόημα, χωρίς σκοπό. Ο Ζιγαβινός ερμηνεύει τό χωρίο ως εξής: «Άλλοι μέν αμαρτάνουσιν από περίστασιν τινα καί συναρπαγήν, κατά τόν Θεοδώρητον, άλλοι δέ από φυσικήν ασθένειαν. Όσοι δέ αμαρτάνουν χωρίς αυτάς τάς αιτίας, αυτοί "διακενής" αμαρτάνουν, ήτοι χωρίς καμμίαν ευλογοφανή πρόφασιν, αλλά από μόνην τήν πολλήν τους κακίαν καί πονηράν γνώμην». Είναι αυτοί πού έχουν αιχμαλωτισθή από τά πάθη, τά οποία πλέον θεωρούν ως φυσική κατάσταση. Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος δίνει τήν ακόλουθη ερμηνεία: «Ανομούσι δέ κακείνοι διακενής, όσοι πρός τή κακία καί άνοιαν εγκαλούνται ουδέ ειδότες αδικείν ό σπουδάζουσι». Δηλαδή, αυτοί πού ανομούν «διακενής» είναι αυτοί πού χαρακτηρίζονται εκτός από τήν κακία καί από άνοια. Δέν καταλαβαίνουν ότι καταστρέφουν τόν εαυτό τους, αλλά καί ότι η ευχαρίστηση τήν οποία μετά σπουδής επιδιώκουν είναι στήν πραγματικότητα γεννήτρια οδύνης.

Δέν χρειάζεται ιδιαίτερη οξυδέρκεια γιά νά διαπιστώση κανείς ότι ο σύγχρονος δυτικός άνθρωπος παιδαγωγείται από τόν «ανεκτικό νόμο», πού «σέβεται τίς ιδιαιτερότητες», νά αποδέχεται ως φυσική τήν κατάσταση τών μέ ποικίλους τρόπους «ανομούντων διακενής».

Όμως, από τήν πνευματική θεώρηση τών πραγμάτων άς επανέλθουμε, μέ τήν βοήθεια τού Μακρυγιάννη, στήν πολιτική, όπου οι «ανομούντες διακενής» δέν βλάπτουν μόνον τόν εαυτό τους, αλλά καί πολύ λαό, τόν οποίο ταλαιπωρούν μέ τίς «διοτέλειες οπού χ[ου]ν τά κόμματα» καί στόν οποίο δίνουν λάθος κατευθύνσεις. Στό βιβλίο Οράματα καί θάματα (σ.79), διαβάζουμε τί είπαν στόν Στρατηγό οι άγιοι πού τόν επισκέφθηκαν γι' αυτά καί γι' αυτούς πού ταλαιπωρούσαν αυτόν καί τήν χώρα:

«Μήν κασαβετιάζεις (στενοχωριέσαι) καί αστενείς πάντοτες εκείνο οπού αγωνίστης καί κιντυνέψετε, ό,τι αποφασίζει ο Θεός δέν μένουν πίσου, θά τελειώσουνε όλα καί θά λαμπρυνθούν, όταν είναι η ώρα καί η θέληση τού Θεού, καί νά στανθούνε καί οι άνθρωποι, εις τόν γκρεμνόν όπου τρέχουν, οι μόνοι, οι ταλαίπωροι καί οι ανόγητοι, καί σκοτώνονται καί τρώγονται σάν τά σκυλιά τά λυσσασμένα». Καί παρακάτω: «η παράκληση τής Θεοτόκος μαλακώνει τήν δίκαια οργή τού αφεντός μας, διά νά μήν χαθείτε, καί σάς βαστούμεν μέ τούς άλυσους νύχτα καί ημέρα, οπού πάτε, σάν οι πολύ μεθυσμένοι καί οι φρενιασμένοι, νά πέσετε από τόν μεγάλον γκρεμνό, νά χαθείτε διά πάντα».

Πολλοί συνέλληνες έτρεχαν (καί τώρα μάλλον τρέχουν) στόν γκρεμό «οι μόνοι, οι ταλαίπωροι καί οι ανόγητοι». Τρέχουν κινημένοι από τήν κακία τους πού έχει σύμμαχο τήν «άνοιάν» τους, τών «ανόγητων». Συγκαταλέγονται, δηλαδή, σύμφωνα μέ τούς αγίους φίλους τού Μακρυγιάννη, στούς «ανομούντες διακενής». Καί οι άγιοι μάς κρατούν, ως έθνος, μέ πνευματικές αλυσίδες γιά νά μήν πέσουμε στόν «μεγάλον γκρεμνό», όπως «οι πολύ μεθυσμένοι καί οι φρενιασμένοι», γιά νά μήν χαθούμε γιά πάντα.

Τό θέμα όμως είναι σέ κάθε φάση τής ιστορίας μας νά υπάρχουν Μακρυγιάννηδες σέ καίριες θέσεις, οι οποίοι θά είναι φίλοι τών αγίων τού Θεού.

(Πηγή: "Εκκλησιαστική Παρέμβαση" Μάρτιος 2013)